

vettek Jacques G. Gerard ur, a Belga Királyság magyarországi nagykövete, Korcsgo András, művelődési minisztériumi államtitkár, Rátki András, az MSZMP KB alosztályvezetője, Darvasi István, az Országgyűlés Külügyi Bizottságának titkára, a Magyar-Belga Tagozat elnöke, a Magyar Hírlap főszerkesztője, Esztergályos Ferenc, a Külügyminisztérium főosztályvezetője, Villangó István, a Művelődési Minisztérium főosztályvezetője, dr. Boros Róbert, az MM Nemzetközi főosztályának vezetője, Juhász Jenő, az MM Könyvtári osztályának vezetője, Császtvay István, az MM Sajtó-osztály vezetője, Hubay Miklós, az Írószövetség elnöke, Vályi Gábor, az Országos Könyvtári Tanács elnöke, az Országgyűlési Könyvtár igazgatója, Várkonyi Imre, a Katolikus Gyűjteményi Központ igazgatója, valamint az OSZK több vezető munkatársa.

Az átadási ünnepség után a belga vendégek megtekintették a Kézirattár és a Régi Nyomatványok Tára erre az alkalomra összeállított kiállítását. A Kézirattár tárlóiban kiállították az OSZK birtokában lévő magyar nyelvemlékeket, közöttük a Halotti beszédet, az RNYT-ben régi belgiumi nyomtatványokat, valamint Buda és Leuven legrégebbi metszetes ábrázolásait.

11 órakor kezdődött a sajtófogadás, ahol dr. Havasi Zoltán bemutatta a kódexet a sajtó képviselőinek, majd a belga vendégek, ill. az OSZK jelenlévő szakértői, Soltész Zoltánné dr. és V. dr. Windisch Éva válaszoltak az újságírók kérdéseire.

15 órakor Pozsgay Imre művelődési miniszter fogadta a belga küldöttséget, 19 órakor Korcsgo András művelődési minisztériumi államtitkár adott vacsorát tiszteletükre a Duna Intercontinental szállóban.

Május 25-én a vendégek kirándulást tettek a Dunakanyarban /Visegrád, Esztergom, Szentendre/ és másnap reggel utaztak el Budapestről.

sg

**Katholieke
Universiteit
Leuven**

**Universiteitsbibliotheek
Bibliotheekcentrale
Mgr. Ladeuzeplein 21
B-3000 Leuven (België)**

Pieter de Somer rektor beszéde

Excellenciás Uram! Hölgyeim és Uraim! A leuveni Katolikus Egyetem büszke arra, hogy Magyarországot ezzel a kiemelkedő jelentőségű nyelvi, kulturális és vallási emlékkal gazdagíthatja. Hosszu időbe tel, míg egyetemünk úgy döntött, hogy átengedi ezt az értékes kéziratot. Tétovázásunk legfőbb oka az volt, hogy hatvan éves leuveni tartózkodása alatt a kézirat az egyetem gyűjteményének dédelgetett darabjává vált.

Leuvenbe meglehetősen drámai körülmények között került. 1914 augusztusában a Belgiumot előzőnlő német csapatok szántszándékkal felgyújtották a várost. Közel 1.800 épület égett le, köztük az az Egyetemi épület is a Könyvtárral és Muzeummal, melyek ennek az 500 éves intézménynek minden emlékét őrizték. Közel 300.000 könyv, 800 ősnymtatvány és 1.000 kézirat semmisült meg. A művelt világnak és a nemzetközi közvéleménynek felhá-

borodása emiatt az esztelen rombolás miatt olyan általános volt, hogy még a háboru alatt, az antant és a semleges országokban bizottságok alakultak a megnyomorított egyetem könyvtárának visszaállítására. A háboru után, a Versailles-i békeszerződés kötelezte Németországot, hogy jóvátétel fejében ugyanolyan számú és ugyanolyan értékű könyvvel, régi nyomtatvánnyal és kézirattal lássa el a leuveni Könyvtárat, mint amely 1914 előtt volt. E célból egy német különleges bizottság könyveket és egész könyvtárakat kezdett felvásárolni. 1922 áprilisában ez a bizottság egy müncheni antikváriusnál megvásárolt egy latin nyelvű, zsolnárokat és teológiai szövegeket tartalmazó kódexet, amelyet az antikvárius 1910-ben Olaszországban vásárolt. A Leuvennek szánt kéziratok katalógizálása közben a Bayerische Staatsbibliothek kéziratárának vezetője felfedezte az Ómagyar Mária-síralmat más Ómagyar glosszákkal együtt. A német bizottság néhány tagja megpróbálta a kéziratot Németországban visszatartani. Egyszerre sokkal nagyobb lett a jelentősége. Végül azonban kénytelenek voltak Leuvenbe küldeni.

A magyar tudósok nálunk sokkal jobban fel fogják tudni mérni a tudományos és történeti értékét ennek a dokumentumnak, amely az Önök országában gyorsan ismertté vált. Emlékezzünk csak arra, hogy 1922-től fogva ezt a kéziratot az újjáéledő leuveni Könyvtár egyik legbecsesebb kincsének tekintették. Mint G.200 jelzetű kéziratot tartották nyilván a könyvtár új, monumentális épületében, amely az amerikai nép adományaként épült. 1940-ben ez a könyvtár kb. 1.000.000 kötet könyvet, több mint ezer ősnomtatványt és közel ezer kéziratot őrzött.

Már 1939-ben, amikor Belgium attól félt, hogy újra belekeveredik a háboruba, az Egyetemi Könyvtár legértékesebb könyveit az épület pincéjébe szállították. Közel 15 kéziratot, melyek különösen értékesek voltak, egy kis páncélszekrényben őriztek, amely a könyvraktár és a katalógizáló helyiség elválasztó falába volt építve, közöttük az Ómagyar Mária-síralmat is. Amikor 1940 májusában a német csapatok előzönlöttek az országot, az Egyetemi Könyvtár tornya tűzérési találatot kapott. Ez általános tűzvészhez vezetett, amelyben a Könyvtár majdnem teljes gyűjteménye elégett, még a pincében őrzött értékes könyvek is. Az egymillióból csak 15.000 kötet könyv, főleg japán és kínai nyelvű és a székben őrzött közel tizenöt kézirat maradt épségben, köztük a magyar szöveget tartalmazó kódex is. A Leuveni Egyetemnek huszonöt éven belül másodszor is újjá kellett építenie könyvtárát. Az egyetemnek biztosított anyagi eszközök szerényebbek voltak, mint az I. Világháboru után. Az egyik legjelentősebb adomány éppen az Országos Széchényi Könyvtártól érkezett, amely többszáz érdekes és ritka könyvet küldött. Amikor az új kéziratgyűjtemény magja kialakult, az azelőtti G.200-as jelzetű kódex az A.6-os számot kapta. Még jobban, mint a háboru előtt, az Ómagyar Mária-síralmat tartalmazó kódex az elszegényedett könyvtár két-három legértékesebb tulajdonává vált, egyike lett a nagyon jelentős háboru előtti gyűjtemény relikviáinak.

Rövidesen kiderült, hogy az Országos Széchényi Könyvtár nagylelkű adománya érthető módon nem volt minden érdek nélkül. Az ötvenes évek óta ez a könyvtár és számos más magyar intézmény javasolta a kódex cseréjét. Az Egyetemnek és könyvtárosainak ragaszkodása ehhez a kincshez, ehhez a relikviához, és ugyanakkor politikai okok is, megakadályozták az Egyetemet abban, hogy elfogadja az ajánlatokat.

Az Egyetemi Könyvtár számára új problémák vetődtek fel, de ez egyben a cserének is új lehetőséget biztosított, nevezetesen az, hogy 1968-70-ben az addig kétnyelvű Egyetemet két teljesen független intézménnyé választották szét: egy flamand nyelvűvé, amely Leuven flamand városban maradt, és egy francia nyelvűvé, amelynek viszont az ország vallónlakta területeire kellett költöznie. A Könyvtár sorsa az egyik legnehezebb megoldandó feladat volt. Ami az A.6-os jelzetű kódexet illeti, a mi Egyetemünk felvetette, hogy ne kerüljön az elosztandó anyagba, hanem cseréljük el olyan magyarországi dokumentumokra, amelyek mindkét intézmény számára hasznosak lehetnek. Ezt a javaslatot a francia-nyelvű egyetem elutasította, és hosszas viták után a kódex végül 1979 szeptemberében a flamand Egyetem tulajdonába került. Röviddel ezután kereste fel egyetemünket az Országos Széchényi Könyvtár, és a brüsszeli magyar nagykövetség segítségével beleegyeztünk a cseretárgyalásokba. A tárgyalások simán, nagyon kielégítő légkörben zajlottak, így tehát ma megkoronázhatjuk megegyezésünket ezzel az ünnepélyes aktussal.

Reméljük azonban, hogy ez az ünnepség nem eredményezi majd Egyetemünk és az önkormányzatunk kapcsolatainak végét. Magyar hallgatók először a 16. sz. elején tűntek fel Leuvenben, amikor Leuven egyike volt a legismertebb humanista tudományos és kulturális központoknak. Mint Németalföld kormányzója, Magyarországi Mária királyné, II. Lajos özvegye, jelentős szerepet játszott a virágzó Egyetem kiterjesztésében. Kancellárja, Oláh Miklós, a későbbi esztergomi érsek, egyik jelentős protektora volt a Collegium Trilingue-nak, amely a humanista Leuven leghíresebb intézménye volt. A 17. és 18. sz.-ban sok magyar nemesifjú járt a leuveni Egyetemre. A 19. sz.-ban hallgatóink között találjuk a Batthyány, Sztáray, Esterházy neveket, sőt a Széchényi család két tagjának a nevét is. E században megalakult a Collegium Hungaricum, az önkormányzatunkból érkező számos hallgató részére. Az utóbbi években tudományos csereprogram kapcsolja össze a Magyar Tudományos Akadémiát a mi Agronómiai Karunkkal. A Nemzeti Galériában megcsodálhatjuk Pieter Jozef Verhaegen lenyűgöző festményét, annak a festőnek a művét, aki Leuven legjelentősebb festője volt a 18. sz.-ban, és aki több egyetemi épületet is díszített. A festmény azt a jelenetet ábrázolja, amikor István királynak átadják a koronát. A festmény Leuvenben készült abból a célból, hogy közös uralkodónknak, Mária Teréziának ajánlják fel. Valóban, a 18. sz.-ban országaink a Habsburg államkomplexum részét alkották. A II. József abszolutizmusával szembeni ellenállás mindkét országban felkeléshez vezetett*, amelyben a Leuveni Egyetem fontos szerepet játszott. Az első belga forradalom vezetői kapcsolatban álltak a magyar ellenzékkel. A 19. sz.-ban Kossuth Lajos és a magyar függetlenségi mozgalom szimpátiára és komoly támogatásra talált Belgiumban.

E régi és jó kapcsolatokra állandóan emlékezve, és mint a magyar nép iránti megbecsülésünk jelét, a leuveni Katolikus Egyetem Rektori Tanácsa úgy döntött, hogy az Ómagyar Mária-siralmat tartalmazó A.6-os kódexet átengedi Magyarországnak. Mint az egyetem rektora, s mint a rektori tanács elnöke, boldog vagyok, hogy az a megtiszteltetés ért, hogy e döntés végrehajtója lehetek, és ezennel átadhatom a Széchényi Könyvtár igazgatójának a kódexet.

* /Mo-n nem. - S. G. megjegyzi./